

Ammianus Marcellinus om indvandrede goteres plyndringer, 364-378

Ammianus Marcellinus (ca. 330-395) var romersk historieskriver. Han forfattede et værk i 31 bind om romersk historie (Rerum gestarum Libri XXXI), hvoraf dog kun en del er bevaret.

5

[I det foregående har Ammianus Marcellinus berettet om hunnerne og deres fremtrængen mod vest.] Da der imidlertid nu udbredte sig det rygte blandt goternes øvrige folkeslag,¹ at en hidtil ubekendt slags mennesker² lig en snestorm fra de høje bjerge havde brudt frem fra en afsides krog af jorden og nu styrtede alting ned, som kom i deres nærhed, og tilintetgjorde det, da begyndte den største del af dem, som allerede af mangel på livsfornødenheder havde måttet skille sig fra Atanarikus,³ at se sig om efter nye bopæle, der lå udenfor barbarernes rækkevidde. Efter lang rådslagning om, hvilke boliger de skulle vælge sig, fandt de, at Thrakien⁴ måtte være det bedste sted at søge tilflugt på, og det af to grunde; for det første har det en frugtbar jordbund og dernæst adskilles det ved den mægtige flod Hister⁵ fra de lande, som nu lå åbne for den fremmede krigsguds lynstråle. Denne beslutning tiltrådte også de andre stammer enstemmig.

10

15

Under Alavivus⁶ anførsel besatte de derfor Donaus bredder og skikkede sendemænd til Valens⁷ med ydmyge bønner om, at de måtte blive optagne og med løfte om at forholde sig rolige og stille hjælpetropper, hvis forholdene gjorde det nødvendigt. Medens dette foregik i udlandet, udbredte der sig frygtelige rygter om, at nye og ualmindelig truende bevægelser greb om sig blandt folkeslagene i nord; hen over hele det fladerum, som strækker sig fra markomannerne og kvadernes land⁸ og til Pontus,⁹ drev der; sagde man, en mængde ubekendte folk, som pludselig med magt var blevne fordrevne fra deres bopæle i flokkevis om ved floden Hister med deres hustruer og børn.

20

25

I begyndelsen optog man hos os denne ting med ligegyldighed, fordi man fra disse egne i den lange afstand, hvori man levede fra dem, ikke var vant til at høre andet end at krige der borte var endte eller i al fald midlertidig sovne dem. Men da rygten om begivenhederne tiltog i styrke og havde fået sin bekræftelse ved fremmede sendemænds komme, som bad og besvor om, at et fordrevet folk måtte få lov til at nedsætte sig på den romerske side af floden, så vakte denne sag mere glæde end frygt, idet udlærte smigrere talte i overdrevne toner om kejserens lykke, siden den fra jordens fjerneste egne mod hans forventning førte til ham så meget ungt mandskab, at han ved at forene sine egne og disse fremmede stridskræfter kunne have en uovervindelig hær, på samme tid som de pengesummer, provinserne hvert år ydede i stedet for at stille soldater, bragte en stor mængde guld ind i skatkammeret.

30

35

I denne forventning blev der da sendt forskellige mennesker, som skulle skaffe den vilde skare over floden, og med stor omhyggelighed anstrengte man sig for, at ikke en eneste af disse Romerrigets vordende ødelæggere skulle blive tilbage, selv om han led af en dødelig sygdom. Som

¹ *Goterne*: germansk folk, der var udvandret fra Nordeuropa i det 2. århundrede e.Kr.

² Der hentydes til hunnerne

³ *Atanarikus*: gotisk høvding (d. 381)

⁴ *Thrakien*: område i Sydøsteuropa nord for Bosporus. Omtrent det nuværende Bulgarien.

⁵ *Hister*: Donau

⁶ *Alavivus*: gotisk høvding

⁷ *Valens*: romersk kejser 364-378

⁸ *Markomannerne og kvaderne*: germanske folk bosat i Mellemeuropa (Tjekkiet/Ungarn).

⁹ *Pontus*: Sortehavet

følge af den kejserlige tilladelse til at gå over Donau og slå sig ned i en del, af Thrakien satte de nu i skarevis over dag og nat på skibe, flåder og udhulede træstammer; men da floden i sig selv er meget farlig og nu desuden var svulmet op ved talrige regnskyl, var der på grund af de svære vandmasser mange, som fandt sin død i vandet, mens de kæmpede mod bølgenes stød og deriblandt også nogle, som havde prøvet på at svømme over.

Sådan rasende iver viste man for at drage fordærvelsen over Romerstaten. Derom hersker der i al fald hverken mørke eller uvidenhed, at de ulyksalige mænd, der måtte tjene som redskaber for barbarernes overfart, flere gange forsøgte at beregne disses tal, men til sidst måtte opgive dette umulige arbejde; thi som vor herlige digter siger:

Den, som forlanger at tælle dem, han må også forlange
sandet at tælle, som hvirvler i vejret i Libyens ørken.¹⁰

[...] Først blev Fritigern¹¹ og Alavivus optagne, og kejseren havde givet befaling til midlertidig at forsyne dem med levnedsmidler og anvise dem land til opholdssted.

På en tid, da skodden således blev skudt til side for vor grænse, og barbarlandet udsendte skarer af væbnede som Etna sin glødende aske, da de vanskelige tidsforhold krævede hærførere, som havde vundet navnkundighed ved sine storgerninger, var det, som en fjendtligsindet guddom havde haft sin hånd med i spillet og samlet sammen mænd til at stå i spidsen for hærvæsenet, der alle havde en plet på sit navn. [...] [*Ammianus Marcellinus beretter, at det snart kom til uoverensstemmelser og kampe mellem goterne og de lokale befolkningsgrupper, som goterne nedkæmper tillige med de lokale garnisoner.*]

Goterne plyndrede ligene og forsynede sig med de romerske våben. Da Fritigern nu netop viste sig i nærheden, forenede de sig med ham som hans lydige forbundsfæller og pinte den indesluttede by [Hadrianopolis¹²] med alle en belejrings sorger. Da de imidlertid i en længere tid havde befundet sig i denne vanskelige stilling, begyndte de selv at falde, den ene efter den anden; nogle af dem trådte alt for dristig frem og omkom uhævnede, andre blev fra det fjerne fældede ved pile eller slyngesten. Fritigern forstod nu, at så uvidende, som de var, i belejringskunsten, udsatte de sig til ingen nytte for alle disse mange tab, og rådede derfor til, at man skulle lade tilstrækkeligt mandskab blive tilbage, men ellers afstå fra dette udførlige foretagende; det var ikke mure, han lå i krig med, sagde han, og foreslog, at man skulle udplyndre de rige og frugtbare egne af landet, som man endnu kunne angribe uden fare, da de var blottede for besætninger. Man bifaldt dette råd af kongen, som man vidste selv ville blive, en virksom deltager i forehavendet, og nu drog de forsigtig afsted og udbredte sig over hele Thrakien, idet folk, som frivillig overgav sig eller blev fangne, gav anvisning på rige bygder, fornemmelig sådanne, hvor der var levnedsmidler i overflod at finde. Foruden deres medfødte selvtilid var det især den ting, som kom dem til gode, at der dag for dag strømmede sammen til dem skarer af landsmænd, som enten i sin tid var blevet solgt af købmænd som trælle, eller som – og det især var tilfældet – straks ved den første indflytning i landet halvdøde af sult havde givet deres frihed hen for en slurk dårlig vin eller et stykke usselt brød. Dertil kom også ikke få guldgravere fra bjergværkerne, som ikke længere kunne bære de svære afgifter; de blev enstemmig hilste vel-

¹⁰ Vergil *Georgica* 2,106

¹¹ *Fritigern*: gotisk høvding

¹² *Hadrianopolis*: Det nuværende Edirne.

kommen og var til stor nytte for dem, da de under deres vandring gennem disse ukendte egne viste dem de hemmelige oplagssteder for korn og indbyggernes smuthuller og afsides skjulesteder. Med sådanne vejvisere blev da ikke et eneste sted skånet, medmindre det var aldeles utilgængeligt og afsides liggende. Uden hensyn til alder eller køn raste nu ild og sværd alle vegne; småbørn blev revne fra deres moders bryst og dræbt, mødrene slæbt bort og hustruer gjort til enker, idet deres mænd huggedes ned for deres øjne, børn og ynglinge trukket bort over deres forældres lig. Ja, mange oldinge måtte forgæves råbe på, at de havde levet længe nok, efter at de havde mistet deres formue og deres herlige hustruer; med hænderne bundne bag på ryggen fældede de en tåre på deres fædrene hjems aske og slæbtes bort til fremmed land.

10 Med stor sorg modtog Valens disse efterretninger fra Thrakien og følte sig stedt i mange forskellige bekymringer. [...] [*Ammianus Marcellinus beretter herefter, at kejser Valens og drager med en hær imod goterne. Kejseren lider dog nederlag i et slag foran Hadrianopolis' mure i år 378.*]

15 Da efter dette morderiske slag, mørket havde udbredt sig over jorden, styrtede alle de, som endnu var i live, afsted nogle til højre, andre til venstre did, hvor frygten drev dem, og søgte at nå hen til slægtninge og venner. Det var så mørkt, at man ikke kunde se et skridt foran sig, og dog troede de stadig, at fjendernes sværd svævede over hovedet på dem. Langt borte fra det fjerne hørte man den ynkelige jamren af dem, som var blevet ladet tilbage, de døendes stønnen og de såredes pinte sukke.

20 Ved dagens frembrud drog sejerherrerne lig vilde dyr, hvis raseri er vokset ved den pirrende smag af blod, under de mest vidtstvævende forhåbninger i tætte skarer mod Hadrianopolis og tænkte på intet mindre end at ødelægge staden, selv om det skulle koste dem de største ofre; af forrædere, og overløbere havde de nemlig hørt, at de fornemste embedsmænd, de kejserlige hæderstegn og Valens' skatte var blevet skjult bag dens faste mure. [...] [*Det fortælles, at goterne dog må opgive at indtage byen.*]

25 De rev da ned alle de stilladser, de havde opført til brug ved belejringen, drog bort derfra efter selv at have lidt større tab, end de havde tilføjet modparten, og udbredte sig i enkelte skarer over de nordlige provinser, som de uden at møde modstand gennemstrefede lige til foden af de juliske eller som de før i tiden hed, de venetiske alper.

30 På denne tid udviklede Julius, overbefalingsmand over tropperne hinsides Taurus,¹³ en rask og heldbringende virksomhed. Rundt omkring i de forskellige byer og lejre på den kant lå nemlig gotere, som man tidligere havde optaget i hæren; da han nu fik efterretning om de ulykkelige begivenheder i Thrakien, sendte han hemmelige ordrer til disse folks officerer, der allesammen – et for de tider sjældent tilfælde — var romere, at de skulle gøre goterne trygge ved løfte om udbetaling af sold; og når de så i den anledning på en og samme dag havde fået dem lokket ind i forstæderne, skulle de som på et givet tegn hugge dem ned alle sammen. Denne kloge plan blev udført uden larm og opsættelse, og således befriedes de østerlandske provinser fra store ulykker.

40

Rerum gestarum 31,3-4, 6-7, 15-16: V. Ullmann: *Femogtyve år af Roms historie af Ammianus Macellinus*, Kbh. (1877-81), s. 95-97, 104f., 132f., 138f.

---

¹³ *Taurus*: bjergkæde i Anatolien